

INFORMACJA O DZIAŁALNOŚCI
FUNDACJI NADZOROWANYCH
PRZEZ MINISTRA
ŚRODOWISKA/MINISTRA KLIMATU
ZA 2018 ROK

NA PODSTAWIE NADESŁANYCH SPRAWOZDAŃ MERYTORYCZNYCH
Z DZIAŁALNOŚCI FUNDACJI ZA 2018 ROK

Opracował:

Mariusz Nesteruk

Dyrektor

Departamentu Edukacji i Komunikacji

Warszawa, dn. ....

1.	WSTĘP	2
2.	INFORMACJE OGÓLNE	2
3.	ZAKRES NADZORU NAD FUNDACJAMI MINISTRA	2
3.1.	WYNIKAJĄCY Z ART. 12 UST. 1 USTAWY O FUNDACJACH	2
3.2.	WYNIKAJĄCY Z ART. 13 USTAWY O FUNDACJACH	3
3.3.	WYNIKAJĄCY Z ART. 14 UST. 1 USTAWY O FUNDACJACH	3
3.4.	WYNIKAJĄCY Z ART. 14 UST. 2 USTAWY O FUNDACJACH	3
3.5.	WYNIKAJĄCY Z ART. 14A USTAWY O FUNDACJACH	3
3.6.	WYNIKAJĄCY Z ART. 15 UST. 2 USTAWY O FUNDACJACH	3
4.	DZIAŁANIA NADZORCZE MINISTRA ŚRODOWISKA (OBECNIE MINISTRA KLIMATU) W 2018 ROKU	3
5.	DZIAŁANIA ZMIERZAJĄCE DO USPRAWNIENIA NADZORU NAD FUNDACJAMI	4
6.	ANALIZA DZIAŁALNOŚCI FUNDACJI	4
6.1.	ANALIZA SPRAWOZDAWCZOŚCI	4
6.2.	ANALIZA GŁÓWNYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ MERYTORYCZNYCH REALIZOWANYCH PRZEZ FUNDACJE W 2018 ROKU	8
6.3.	ANALIZA DANYCH FINANSOWYCH Z DZIAŁALNOŚCI FUNDACJI ZA 2018 ROK	9
7.	INFORMACJA O ZADANIACH ZLECONYCH PRZEZ MINISTERSTWO ŚRODOWISKA (OBECNIE MINISTERSTWO KLIMATU) FUNDACJOM W 2018 ROKU	15
8.	WNIOSKI KOŃCOWE	15

ZAŁĄCZNIKI:

1. WYKAZ FUNDACJI NADZOROWANYCH PRZEZ MINISTRA ŚRODOWISKA/MINISTRA KLIMATU WEDŁUG STANU NA DZIEŃ 4 STYCZNIA 2019 ROKU.

1. WSTĘP

Niniejszy dokument został opracowany na podstawie danych przekazanych przez podległe ministerstwu fundacje i stanowi kolejne opracowanie roczne na temat nadzoru Ministra Środowiska/Ministra Klimatu nad działalnością organizacji pozarządowych. Na podstawie ustawy z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (Dz. U. z 2018 r. poz. 1491 j.t.) zwaną dalej *ustawą o fundacjach*, Minister Środowiska/Minister Klimatu sprawuje pośredni nadzór nad fundacjami (nadzór bezpośredni sprawowany jest przez sąd), których cele statutowe związane są z zakresem działania ministra tzn. ochroną środowiska i zrównoważonym zarządzaniem środowiskiem. Powyższe zadanie wynikające z właściwości ministra zgodnie z „Regulaminem Ministerstwa Klimatu” sprawuje Departament Edukacji i Komunikacji Ministerstwa Środowiska/Ministerstwa Klimatu.

Do 20 marca 2020 r. Minister Klimatu kierował działem administracji rządowej „Środowisko”, co wynikało bezpośrednio z § 1 ust. 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 listopada 2019 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Klimatu (Dz. U. poz. 2266). Obecnie Minister Klimatu kieruje działem „Klimat” i „Energia” (zgodnie z rozporządzeniem Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Klimatu Dz. U. poz. 495). W związku z jednoczesnym utworzeniem Ministerstwa Środowiska (zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie utworzenia Ministerstwa Środowiska Dz. U. poz. 497) z Ministerstwa Klimatu do Ministerstwa Środowiska zostały przekazane Protokołem przekazania z 28 kwietnia 2020 r. fundacje, których cele mieszczą się w zakresie kompetencji Ministra Środowiska. Niemniej jednak, przedmiotowe sprawozdanie zawiera informacje i dane nt. fundacji, które zostały przekazane do Ministerstwa Środowiska.

Na dzień 19 kwietnia 2020 r. sprawozdanie merytoryczne ze swojej działalności złożyły 438 fundacje na 676 zobowiązanych, co stanowi 65%. Niniejsze sprawozdanie nie zawiera sprawozdań merytorycznych złożonych po dniu 19 kwietnia 2020 r. Załącznikiem do niniejszego dokumentu jest wykaz fundacji nadzorowanych przez Ministra Środowiska/Ministra Klimatu w 2018 r.

2. INFORMACJE OGÓLNE

Mianem fundacji określa się organizację pozarządową o określonej formie prawnej. Powoływana jest ona, aby realizować użyteczne cele społeczne, której istotnym substratem jest kapitał przeznaczony na realizację statutu zawierającego określone cele i reguły dysponowania kapitałem.

Organy fundacji (zarządy) zobowiązane są do aktualizacji postanowień w statutach i odpowiednio wpisów w Krajowym Rejestrze Sądowym w zakresie informacji o właściwym ministrze oraz zgłaszania zmiany innych danych, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz. U. z 2019 r. poz. 1500 z późn. zm.).

Fundacje mają obowiązek składania corocznie właściwemu ministrowi sprawozdania merytorycznego ze swojej działalności (art. 12 ust. 2 ustawy o fundacjach). Zakres sprawozdania został określony w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 8 maja 2001 r. w sprawie ramowego zakresu sprawozdania z działalności fundacji (Dz. U. z 2020 poz. 36 j.t.).

3. ZAKRES NADZORU NAD FUNDACJAMI MINISTRA

Ustawa o fundacjach nadaje Ministrowi Środowiska/Ministrowi Klimatu następujące uprawnienia pozwalające na kontrolę podległych mu fundacji tj.:

3.1 WYSTĄPIENIE DO SĄDU Z WNIOSEM O ORZECZENIE ZGODNOŚCI DZIAŁANIA FUNDACJI Z PRZEPISAMI PRAWA I STATUTEM ORAZ CELEM W JAKIM ZOSTAŁA USTANOWIONA FUNDACJA (ART. 12 UST. 1 USTAWY O FUNDACJACH).

Podstawą ww. wniosku jest posiadanie przez Ministra informacji o uchylaniu się przez fundację od obowiązków, nałożonych przepisami prawa. Sytuacja ma miejsce m.in. gdy fundacja nie wywiązuje się z obowiązku składania corocznego sprawozdania z działalności, co uniemożliwia prowadzenia nadzoru; nie udziela odpowiedzi na pisma organu nadzoru; prowadzi działania niezgodne z prawem, statutem oraz z celem fundacji; nie podejmuje żadnej działalności od chwili zarejestrowania i uzyskania osobowości prawnej.

3.2 WYSTĄPIENIE DO SĄDU O UCHYLENIE UCHWAŁY ZARZĄDU FUNDACJI, POZOSTAJĄCEJ W RAŻĄCEJ SPRZECZNOŚCI Z CELEM LUB POSTANOWIENIAMI STATUTU LUB PRZEPISAMI PRAWA; WSTRZYMANIE WYKONYWANIA UCHWAŁY DO CZASU ROZSTRZYGNIĘCIA SPRAWY (ART. 13 USTAWY O FUNDACJACH).

Z uwagi, iż odpisy uchwał przekazywane są wraz ze sprawozdaniem merytorycznym za rok ubiegły, Minister ma ograniczoną możliwość do stosowania powyższego działania w ramach nadzoru.

3.3 WYZNACZENIE ODPOWIEDNIEGO TERMINU DO USUNIĘCIA UCHYBIEŃ W DZIAŁALNOŚCI ZARZĄDU; ŻĄDANIE DOKONANIA W WYZNACZONYM TERMINIE ZMIANY ZARZĄDU FUNDACJI (ART. 14 UST. 1 USTAWY O FUNDACJACH).

Powyższe uprawnienie ma zastosowanie w momencie gdy działania zarządu fundacji w istotny sposób naruszają przepisy prawa lub postanowienia jej statutu, albo działania zarządu są niezgodne z celem w jakim została powołana fundacja.

3.4 WYSTĄPIENIE DO SĄDU O ZAWIESZENIE ZARZĄDU I WYZNACZENIE ZARZĄDCY PRZYMUSOWEGO (ART. 14 UST. 2 USTAWY O FUNDACJACH).

Ww. wniosek minister kieruje do sądu w przypadku bezskutecznego upływu terminu o którym mowa w pkt. 3.3 np. w przypadku nie przekazania pomimo wezwania przez ministra do złożenia przez fundację sprawozdania z działalności fundacji za dany rok kalendarzowy, albo dalszego uporczywego działania zarządu fundacji w sposób niezgodny z prawem, statutem lub celem organizacji.

3.5 KONTROLA NAD DZIAŁALNOŚCIĄ FUNDACJI BĘDĄCEJ INSTYTUCJĄ OBOWIĄZANĄ W ROZUMIENIU PRZEPISÓW O PRZECIWDZIAŁANIU PRANIU PIENIĘDZY ORAZ FINANSOWANIU TERRORYZMU W ZAKRESIE ZGODNOŚCI JEJ DZIAŁANIA Z PRZEPISAMI TEJ USTAWY (ART. 14 UST. 2 USTAWY O FUNDACJACH).

W dniu 13 lipca 2018 r. weszła w życie ustawa z dnia 1 marca 2018 r. *o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu* (Dz. U. z 2019 r. poz. 1115). Ustawa nakłada na ministrów obowiązek kontrolowania nadzorowanych przez nich fundacji (art. 130 ust. 2 pkt 3 ustawy), na podstawie opracowanego rocznego planu kontroli (art. 131 ust. 1 ustawy). Przy

opracowaniu planu kontroli bierze się pod uwagę ryzyko prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu określone w szczególności w krajowej ocenie ryzyka oraz w sprawozdaniu Komisji Europejskiej.

Stosownie do treści art. 2 ust. 1 pkt 21 ustawy, instytucją obowiązaną jest fundacja ustanowiona na podstawie ustawy o *fundacjach* w zakresie, w jakim przyjmuje lub dokonuje płatności w gotówce o wartości równej lub przekraczającej równowartość 10 000 euro, bez względu na to, czy płatność jest przeprowadzana jako pojedyncza operacja, czy kilka operacji, które wydają się ze sobą powiązane.

3.6 WYSTĄPIENIE Z WNIOSEM DO SĄDU O LIKWIDACJĘ FUNDACJI (ART. 15 UST. 2 USTAWY O FUNDACJACH).

W momencie gdy cele fundacji zostały osiągnięte lub gdy środki finansowe i majątek na realizację celów zostały wyczerpane, fundacja zgodnie z zapisami statutu powinna zostać zlikwidowana. W przypadku gdy statut fundacji nie przewiduje jej likwidacji albo postanowienia statutu nie są przestrzegane, minister ma prawo wystąpić do sądu z wnioskiem o likwidację takiej fundacji.

4. DZIAŁANIA NADZORCZE MINISTRA ŚRODOWISKA W 2018 ROKU

Minister Środowiska z mocy *ustawy o fundacjach* w roku 2018 nadzorował **750** fundacji (wg stanu na dzień 4 stycznia 2019 r.), których cele statutowe były zgodne z zakresem działalności ministra. Biorąc pod uwagę fundacje, które zostały zlikwidowane w 2018 r. oraz te dla których został ustalony zarządca przymusowy, całkowita liczba fundacji zobowiązanych do złożenia sprawozdania za 2018 r. wynosiła 676.

Aktualny wykaz fundacji nadzorowanych przez Ministra Środowiska/Ministra Klimatu jest udostępniony na stronie BIP Ministerstwa Klimatu (<https://bip.mos.gov.pl/rejestry-ewidencje-archiwa/departament-edukacji-i-komunikacji/>) oraz na portalu Otwarte Dane (<https://dane.gov.pl/dataset/683,rejestr-fundacji-nadzorowanych-przez-ministra-srodowiska>).

Zgodnie z regulaminem Ministerstwa Klimatu (również wcześniej Ministerstwa Środowiska), działania nadzorcze nad fundacjami, w imieniu ministra, sprawował Departament Edukacji i Komunikacji (dalej: DEK).

Działania nadzorcze jakie może podejmować DEK względem fundacji polegają na analizie statutów nowych fundacji oraz analizie zmian w statutach fundacji już istniejących. W przypadku stwierdzonych nieprawidłowości występowanie z wnioskiem do Sądu o orzeczenie zgodności działania fundacji z przepisami prawa i statutem oraz celem w jakim została ustanowiona fundacja. Jednocześnie DEK po analizie statutu i celów statutowych realizowanych przez fundację występował do sądu o zmianę organu nadzorczego w przypadku, gdy działania i cele fundacji nie były zbieżne z celami realizowanymi przez Ministra Środowiska/Ministra Klimatu.

W 2018 r., po raz pierwszy, Minister Środowiska wykonywał obowiązki względem fundacji wynikające z ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu. Generalny Inspektor Informacji Finansowej (GIIF) w Ministerstwie Finansów przy piśmie z dnia 14 listopada 2018 r. przekazał informację o obszarach i sektorach szczególnie narażonych na ryzyko prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu w działalności fundacji. GIIF zidentyfikował Fundację Miejski Park i Ogród Zoologiczny z siedzibą w Krakowie, spośród fundacji nadzorowanych wówczas przez

Ministra Środowiska, w związku z faktem przyjęcia przez nią lub dokonania wypłaty środków pieniężnych o równowartości przekraczającej 15.000 euro. Należy zaznaczyć, że choć ustawa jw. przewiduje, że instytucją obowiązana jest fundacja, która dokonała transakcji gotówkowej o wysokości 10 tys. euro to Ministerstwo Finansów otrzymuje informacje i prowadzi rejestr transakcji gotówkowych o wysokości powyżej 15 tys. euro. DEK przygotował i uzgodnił z Biurem Kontroli i Audytu w MŚ **Plan kontroli fundacji na rok 2019** wraz z analizą ryzyka. Plan został przekazany do Ministerstwa Finansów w grudniu 2018 r.

Ponadto działania nadzorcze jakie może podejmować DEK względem nadzorowanych fundacji to analizowanie sprawozdań merytorycznych z działalności fundacji pod względem zgodności i kompletności zawartych danych z rozporządzeniem oraz podejmowanie działań zmierzających do wyjaśnienia błędów lub braków formalnych w sprawozdaniach. W przypadkach uporczywego nie wywiązywania się przez fundację z obowiązku sprawozdawczości, podejmowane były czynności zmierzające do zawieszenia zarządu i wyznaczenia zarządcy przymusowego.

Poniżej znajduje się zestawienie tabelaryczne przedstawiające w liczbach działania DEK wynikające z uprawnień ministra w ramach nadzoru sprawowanego nad fundacjami w 2018 roku.

TABELA 1. DZIAŁANIA NADZORCZE PODJĘTE PRZEZ MINISTRA DOTYCZĄCE 2018 ROKU

Typ działań	Liczba
analiza sprawozdań, przekazanych przez fundacje	438
zapytania skierowane do Urzędu m. st. Warszawa o dane zarządu fundacji	113
wezwania skierowane do fundacji, w celu przekazania/uzupełnienia sprawozdania	284
wnioski do sądu o zawieszenie zarządu i wyznaczenie zarządcy przymusowego	37
wnioski do sądu o zmianę organu nadzoru	9

5. DZIAŁANIA ZMIERZAJĄCE DO USPRAWNINIENIA NADZORU NAD FUNDACJAMI

W związku z tym, iż obecnie dostępne narzędzia nadzoru wynikające z *ustawy o fundacjach*, nie wprowadziły należytych form sprawnego i efektywnego nadzoru nad fundacjami, Minister Środowiska pismem znak: DEsk-072/16/04/ek z dnia 19 marca 2004 roku wystąpił do Ministra Sprawiedliwości z sugestią nowelizacji *ustawy o fundacjach* poprzez wprowadzenie instrumentów skutecznijących sprawowanie nadzoru nad fundacjami. W odpowiedzi Ministerstwo Sprawiedliwości podjęło prace nad projektem zmieniającym obowiązującą ustawę, jednakże do chwili przekazania niniejszego sprawozdania prace nad nim nie zostały ukończone.

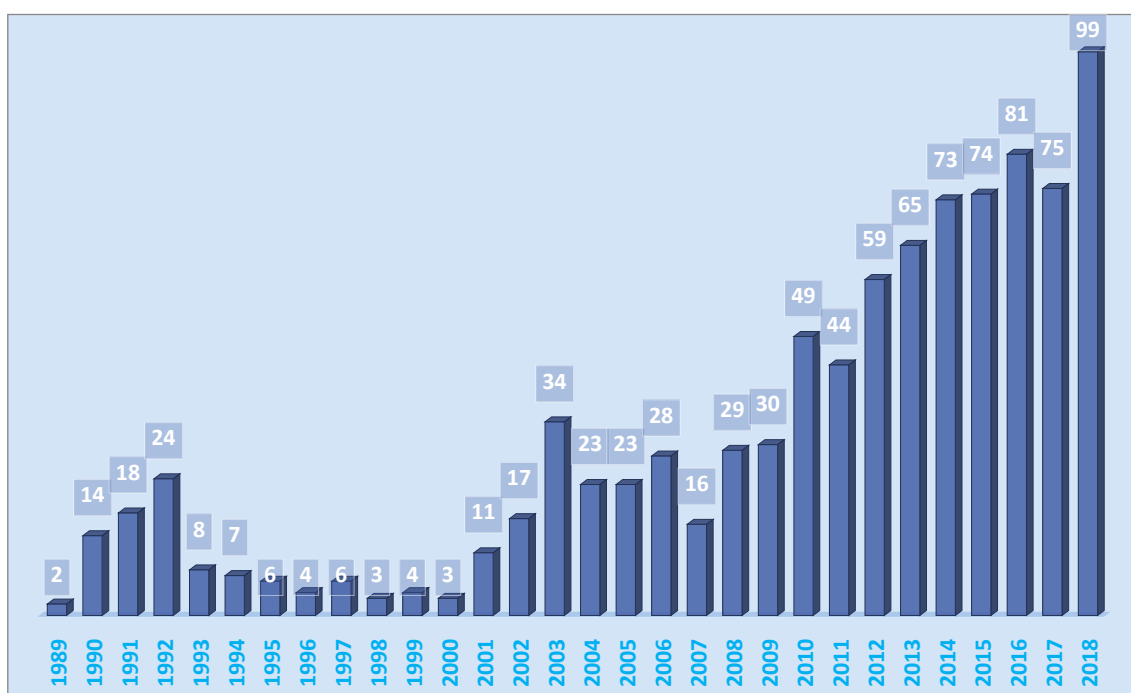
6. ANALIZA DZIAŁALNOŚCI FUNDACJI

6.1 ANALIZA SPRAWOZDAWCZOŚCI

Pierwsze istniejące do dziś fundacje ustanowione w dziedzinie ochrony środowiska zostały zarejestrowane w rejestrze fundacji w roku 1989.

W Krajowym Rejestrze Sądowym w latach 2001-2018 zarejestrowano 750¹ nowych fundacji, które podczas rejestracji, zakres działań określiły jako zbieżne z misją realizowaną przez Ministra Środowiska/Ministra Klimatu). Ponadto, w 2018 roku, w wyniku działań podjętych przez Departament Edukacji i Komunikacji spod nadzoru Ministra Środowiska/Ministra Klimatu pod nadzór innych ministrów przeszło 50 fundacji.

WYKRES 1. LICZBA ZAREJESTROWANYCH FUNDACJI NA PRZESTRZENI LAT.

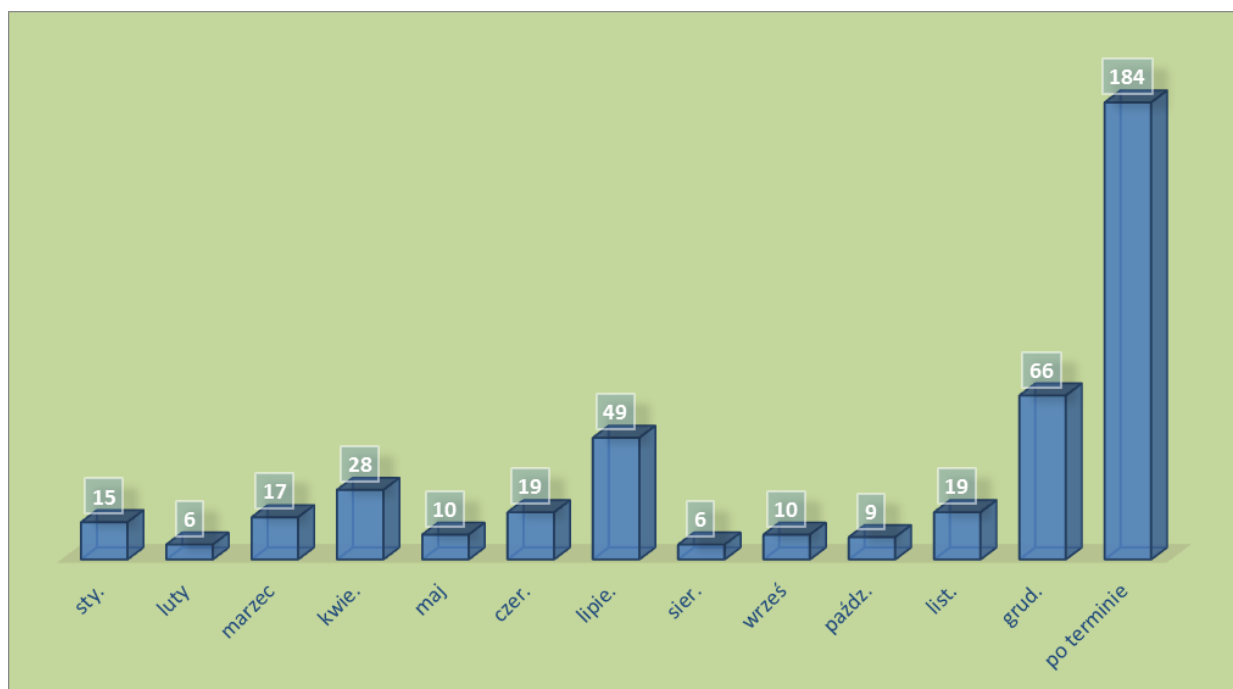

Zauważalny wzrost nowych fundacji po 2001 roku, których cele statutowe są związane z ochroną i zrównoważonym zarządzaniem środowiskiem, najprawdopodobniej przedkłada się na tzw. świadomość ekologiczną społeczeństwa, czyli stopień zainteresowania tematyką ochrony środowiska, poziom aprobaty degradacji środowiska naturalnego jako ceny wzrostu ekonomicznego, a także na poziom wiedzy na temat różnych metod pozytywnego wpływu na stan środowiska.

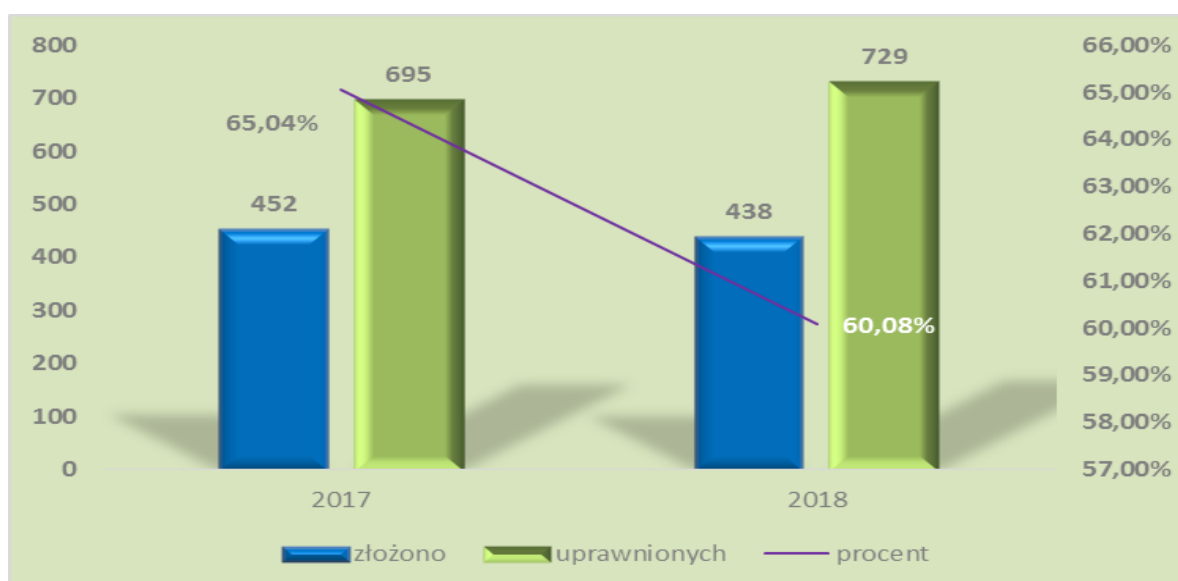
Biorąc pod uwagę fundacje zarejestrowane w KRS, na dzień 4 stycznia 2019 roku funkcjonowało **750** fundacji, z czego do złożenia sprawozdania za 2018 rok zobowiązanych było **676** fundacji. Sprawozdania merytoryczne z działalności fundacji za 2018 rok przekazały **438** fundacje (**65%**), co stanowi taką samą skuteczność nadzoru jak w roku ubiegłym.

¹ Liczba fundacji zarejestrowanych w KRS do dnia 04.01.2019 r. (nie uwzględnia fundacji, które zostały zlikwidowane lub zmieniły organ nadzoru).

WYKRES 2. STRUKTURA WPŁYWU SPRAWOZDAŃ ZA 2018 R. WEDŁUG MIESIĘCY.

WYKRES 3. LICZBA ZŁOŻONYCH SPRAWOZDAŃ W LATACH 2017-2018.

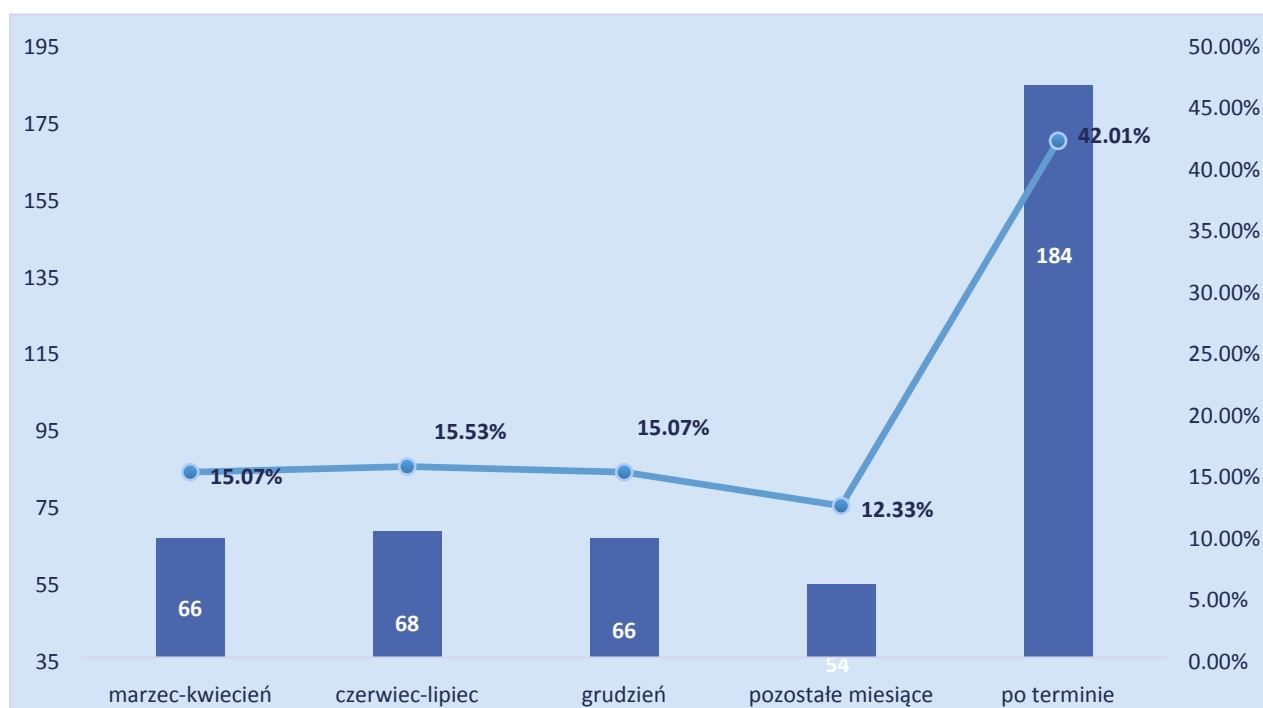
Sprawozdania merytoryczne z działalności fundacji najczęściej składane są w trzech okresach:

- marzec – kwiecień (**66 sprawozdań**), czyli w okresie kiedy składane są zeznania podatkowe;
- czerwiec – lipiec (**68 sprawozdań**), czyli ostateczne terminy zatwierdzania i składania sprawozdań finansowych do KRS oraz termin przedkładania sprawozdań organizacji pożytku publicznego do Narodowego Instytutu Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego,
- grudzień (**66 sprawozdań**), czyli ostateczny termin składania sprawozdań z działalności fundacji.

Przeważająca większość fundacji, bo aż **184** złożyła sprawozdania dopiero po otrzymaniu wezwania z ostrzeżeniem, że niezłożenie sprawozdania będzie skutkowało wystąpieniem Ministra Środowiska/Ministra Klimatu do sądu w celu zawieszenia zarządu i wyznaczenia zarządcy przymusowego.

WYKRES 4. MIESIĄCE SKŁADANIA SPRAWOZDAŃ ZA 2018 ROK.

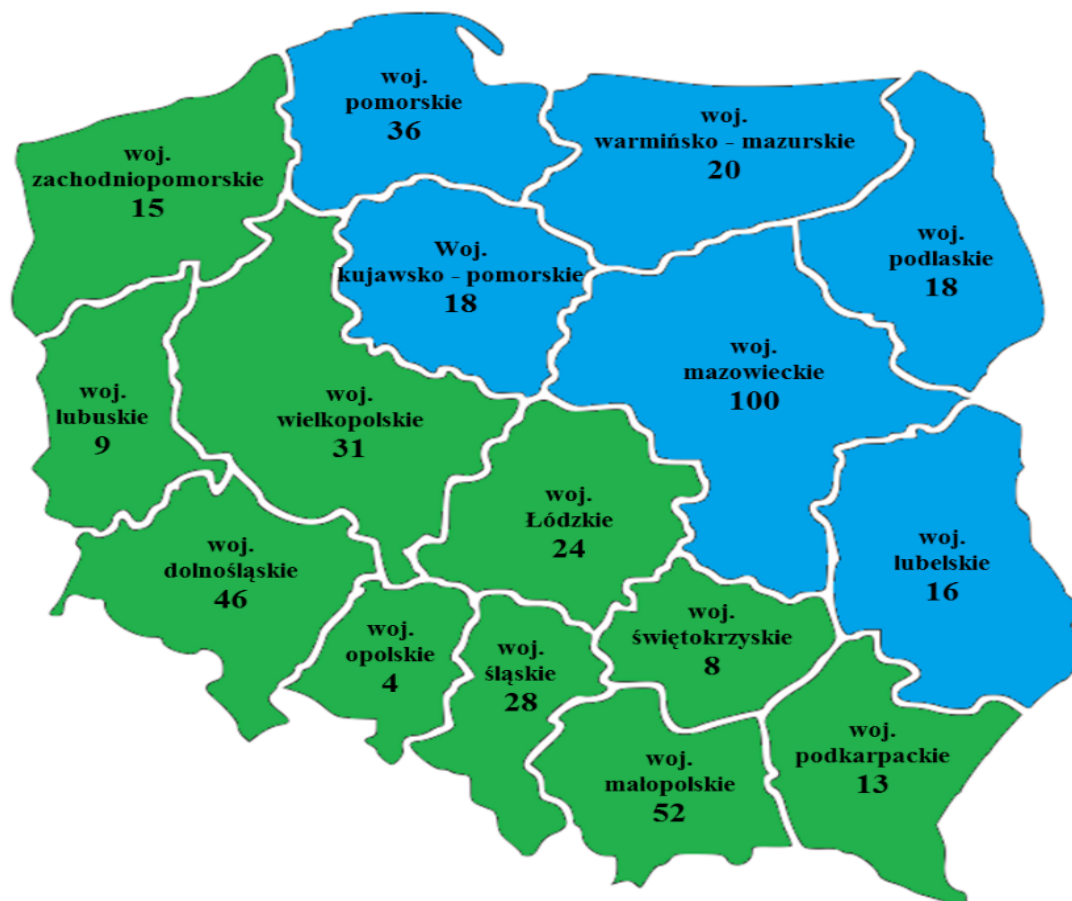
Najczęstszym wskazywanym przez zarządy fundacji usprawiedliwieniem dotyczącym niedotrzymania terminu dostarczenia sprawozdania merytorycznego do organu nadzorującego są kłopoty organizacyjne (brak pracowników), zdrowotne, finansowe lub trudności w zebraniu niezbędnych danych.

Na podstawie poniższej mapy można zauważyć zależność pomiędzy ilością prowadzonych fundacji w danym województwie a liczbą ludności². Może to wynikać w dużej mierze z możliwości dotarcia fundacji z jej celami statutowymi do większej liczby odbiorców. Jak również zlokalizowanie

² wg danych o zaludnieniu w danym województwie podanych przez GUS stan na 1 stycznia 2019 r. (<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/ludnosc/powierzchnia-i-ludnosc-w-przekroju-terytorialnym-w-2019-roku,7,16.html>)

fundacji w obrębie dużych metropolii ma wpływ na możliwość pozyskania funduszy od ewentualnych sponsorów i darczyńców.

MAPA 1. LICZBA FUNDACJI WG WOJEWÓDZTW*.

6.2. ANALIZA GŁÓWNYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ MERYTORYCZNYCH REALIZOWANYCH PRZEZ FUNDACJE W 2018 ROKU.

Przedsięwzięcia realizowane przez fundacje działające w zakresie ochrony środowiska i zrównoważonego zarządzania środowiskiem w 2018 r. tak jak w latach ubiegłych można podzielić na sześć najczęściej występujących aktywności tj.:

- propagowanie ochrony środowiska,
- bezpośrednia działalność na rzecz ochrony środowiska,
- pomoc i wspieranie finansowe inicjatyw ekologicznych,
- działalność badawcza,
- inna działalność,
- brak działalności w roku sprawozdawczym.

Jednocześnie duża część fundacji prowadzi działalność na wielu płaszczyznach aktywności, wobec czego niejednokrotnie działania fundacji mieszczą się w dwóch a nawet i trzech wykazanych

* uwzględniono tylko fundacje, które przysłały sprawozdanie z działalności za rok 2018

punktach, w takim przypadku do niniejszej analizy przyjęto aktywność najczęściej występującą w roku sprawozdawczym.

Ze złożonych sprawozdań merytorycznych z działalności fundacji wynika, że większość organizacji nadzorowanych przez Ministra Środowiska/Ministra Klimatu zajmuje się szeroko rozumianym propagowaniem idei ochrony środowiska. Działalność ta polega na wspieraniu inicjatyw ekologicznych, promowaniu nowoczesnych rozwiązań technologicznych, prowadzeniu działalności informacyjnej, wydawniczej, szkoleniowej i popularyzatorskiej w zakresie ochrony i zrównoważonego rozwoju środowiska.

Niestety równie często jak propagowanie idei ochrony środowiska, fundacje wskazują, że nie podjęły działań zmierzających do prowadzenia działalności statutowej. Na najczęstsze przyczyny braku działań statutowych fundacje wskazywały brak możliwości uzyskania funduszy w roku sprawozdawczym lub pozyskiwanie funduszy na cele realizowane w przyszłych latach, a także kwestie administracyjne związane z wyznaczeniem strategii na lata następne. Należy także zaznaczyć, że fundacje, które nie wskazały w przesłanym sprawozdaniu informacji o podjętych działaniach w okresie sprawozdawczym (pomimo podjętych działań zmierzających do uzyskania tych informacji), jak również te, które nie odnotowały żadnych przychodów ani nie wygenerowały kosztów, również zostały zakwalifikowane jako nie wykonujące działalności w danym roku.

Kolejną równie częstą aktywnością wśród fundacji jest prowadzenie innej działalności – związanej pośrednio z ochroną środowiska. Są to działania w większości o charakterze edukacyjnym (stypendia dla studentów kierunków przyrodniczych), społecznym (aktywizowanie społeczności, przeciwdziałanie bezrobociu) lub charytatywnym (np. pomoc niepełnosprawnym), czy też opieka nad chorymi i bezdomnymi zwierzętami. Na uwagę zasługuje fakt, iż w niektórych przypadkach Minister Środowiska/Minister Klimatu nie jest ministrem właściwym ze względu na wykazany cel działania, jednakże należy domniemywać, że w kolejnym okresie sprawozdawczym fundacje będą wykonywały działania będące w ich statucie zgodne z zakresem i celami ministra nadzorującego.

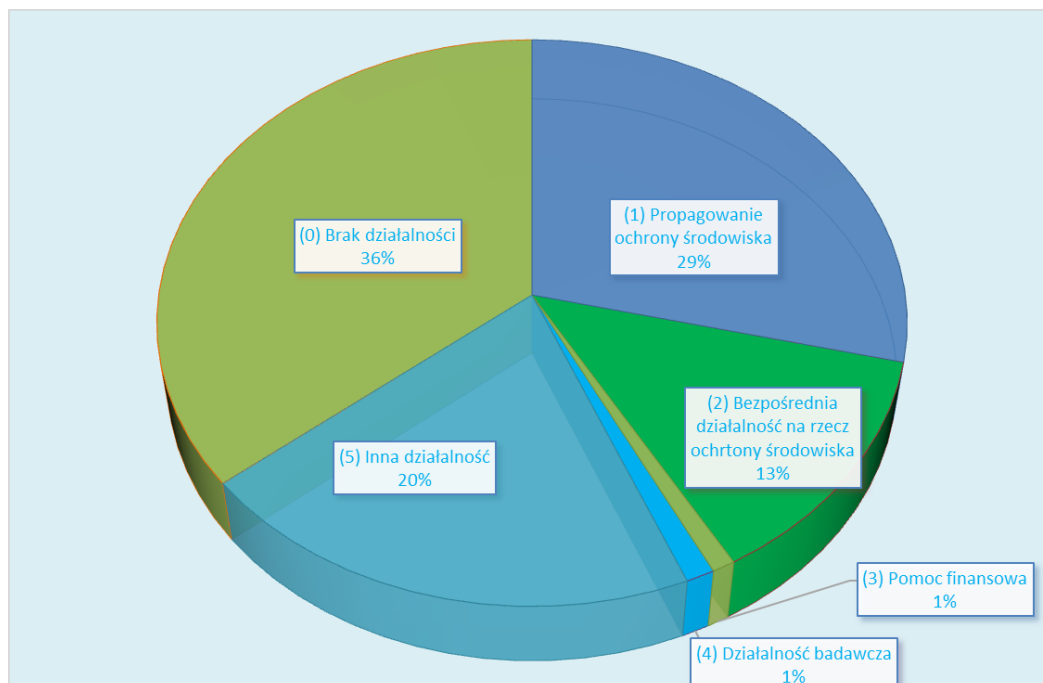
Następną, mniej liczną grupą są fundacje, które podejmują bezpośrednie działania na rzecz ochrony środowiska. Głównym celem tych fundacji jest ochrona zagrożonych gatunków roślin i zwierząt, sprzątanie terenów zielonych czy też informowanie o zdarzeniach mających negatywny wpływ na środowisko np. takie jak dzikie wysypiska śmieci.

Należy też wyróżnić fundacje, które głównie zajmują się działalnością badawczą i naukową czyli opracowywaniem opinii, analiz, ekspertyz i prognoz. Wyniki ich badań często wykorzystywane są przy realizacji programów czy projektów dotyczących zagadnień ekologicznych i mających na celu optymalizację gospodarowania zasobami środowiska. Od kilku lat liczba fundacji prowadzących badania utrzymuje się na stałym ok 2% poziomie wszystkich fundacji nadzorowanych przez Ministra Środowiska/Ministra Klimatu.

Ostatnią grupą są fundacje realizujące cele statutowe poprzez finansowanie przedsięwzięć w dziedzinie ochrony środowiska. Zaliczają się do nich zarówno niewielkie fundacje zbierające fundusze na określony cel np. budowę oczyszczalni ścieków, jak i fundacje finansujące potężne projekty ekologiczne. Na podstawie przekazanych sprawozdań, powyższe działania w roku 2018 realizowało poniżej 1% fundacji.

Poniższy wykres przedstawia rozłożenia procentowe działań fundacji na najczęściej realizowane cele statutowe w 2018 roku.

WYKRES 5. GŁÓWNE ZADANIA REALIZOWANE PRZEZ FUNDACJE W 2018 R.

6.3. ANALIZA DANYCH FINANSOWYCH Z DZIAŁALNOŚCI FUNDACJI ZA 2018 ROK

TABELA 2. ŁĄCZNE PRZYCHODY I WYDATKI, STRUKTURA FUNDACJI W LATACH 2017-2018.

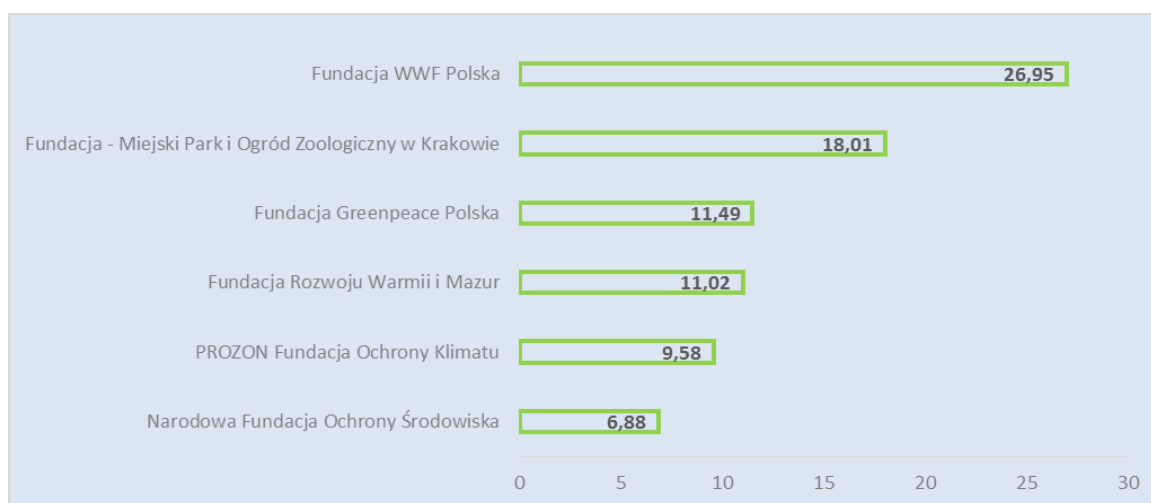
Przychody i wydatki	2017				2018			
	Liczba (przychody)	Przychód (w tys zł)	Liczba (wydatki)	Wydatki (w tys zł)	Liczba (przychody)	Przychód (w tys zł)	Liczba (wydatki)	Wydatki (w tys zł)
do 100 tys. zł	340	4 734	346	4 500	329	4 106	337	3 988
	75,2%	3,0%	76,5%	3,4%	75,1%	2,6%	76,9%	2,5%
od 100 tys. do 1 mln zł	88	30 585	84	31 876	83	29 412	75	27 051
	19,5%	19,7%	18,6%	23,9%	18,9%	18,5%	17,1%	17,2%
od 1 mln do 10 mln zł	21	65 412	20	58 879	22	57 793	22	56 846
	4,6%	42,1%	4,4%	44,1%	5,0%	36,4%	5,0%	36,1%
ponad 10 mln zł	3	54 549	2	38 121	4	67 482	4	69 577
	0,7%	35,1%	0,4%	28,6%	0,9%	42,5%	0,9%	44,2%
RAZEM	452	155 280	493	111 629	438	158 793	438	157 462

Na podstawie uzyskanych danych ze sprawozdań merytorycznych z działalności fundacji za 2018 r. można stwierdzić, że zdecydowana większość fundacji (**75,1%**) rozporządza niewielkimi środkami finansowymi tj. do **0,1 mln zł**.

Tylko 4 fundacje osiągnęły przychody powyżej 10 mln zł, co stanowiło **42,5%** sumy przychodów oraz 4 fundacje wydatkowały środki powyżej 10 mln zł, co stanowiło 44,2% ogólnej sumy wszystkich wydatków fundacji nadzorowanych przez Ministra Środowiska/Ministra Klimatu.

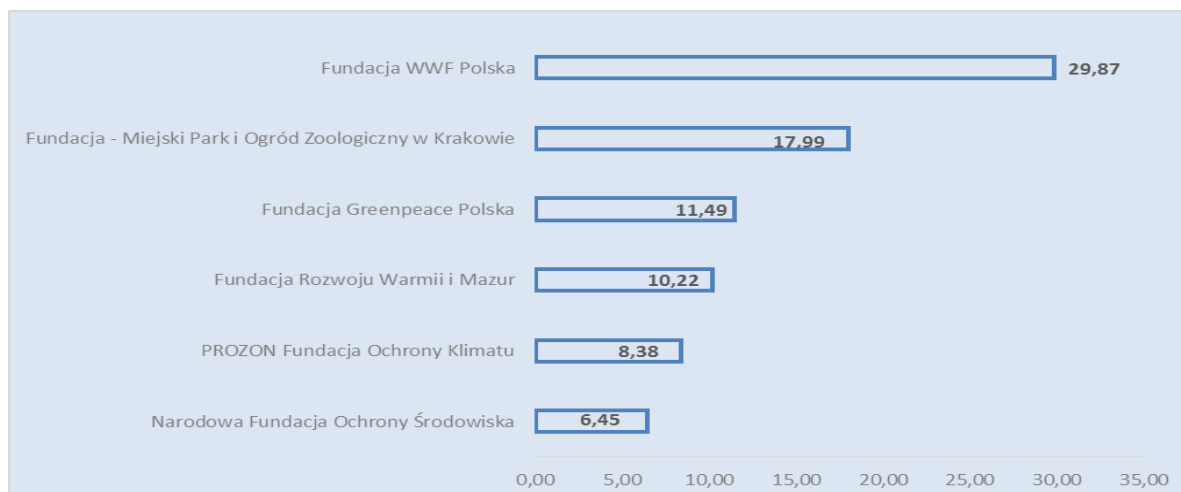
Najbardziej prężną, a tym samym niezmiennym liderem pod względem pozyskiwanych funduszy jest *Fundacja WWF Polska – Światowy Fundusz na Rzecz Przyrody z siedzibą w Warszawie*, której przychody w 2018 roku wyniosły **26,95 mln zł**. Drugą fundacją pod względem wielkości pozyskanych funduszy jest *Fundacja – Miejski Park i Ogród Zoologiczny w Krakowie*, której poziom przychodów w 2018 roku wyniósł **18,01 mln zł**. Ostatnią fundacją, z przychodami powyżej 10 mln zł to *Fundacja Greenpeace Polska oraz Fundacja Rozwoju Warmii i Mazur* z wynikiem na poziomie **11 mln zł**.

WYKRES 6. FUNDACJE O NAJWIĘKSZYCH UZYSKANYCH PRZYCHODACH (W MLN ZŁ) W 2018 R.

Z kolei **wydatki powyżej 10 mln zł** w 2018 r. wykazały również 4 fundacje. Najwięcej, bo aż **29,87 mln zł** wydatkowanych funduszy odnotowała *Fundacja WWF Polska – Światowy Fundusz na Rzecz Przyrody z siedzibą w Warszawie*, następnie *Fundacja – Miejski Park i Ogród Zoologiczny w Krakowie*, której wydatki ukształtowały się poziomie **12,67 mln zł**. Trzecia co do wielkości wydatków jest Fundacja Greenpeace Polska z kwotą **11,49 mln**, a ostatnia to Fundacja Rozwoju Warmii i Mazur z kwotą **10,22 mln**.

WYKRES 7. FUNDACJE O NAJWIĘKSZYCH WYDATKOWANYCH KWOTACH (W MLN ZŁ) W 2018 R.

Jak zostało wspomnianie wcześniej większość fundacji (75,1%) nie posiada lub dysponuje majątkiem poniżej 0,1 mln zł co stanowi **2,6%** wszystkich przychodów fundacji, a ich udział w wydatkach to jedynie **2,5%**. Są to z reguły niewielkie fundacje prowadzące działalność opartą przede wszystkim na pracy społecznej jej członków.

W przedziale 0,1 mln zł – 1 mln zł przychody fundacji stanowią **18,5%** (do tej grupy zalicza się 18,9% wszystkich fundacji), natomiast wydatki wyniosły **17,2%** (18,5% fundacji) wszystkich wydatków.

Fundacje o przychodach od 1 mln do 10 mln zł stanowią zaledwie 5% wszystkich fundacji, ale ich przychody są na poziomie **36,4%** względem ogólnych przychodów. Wydatki tej części fundacji (również 5%) kształtują się na poziomie zbliżonym do przychodów tj. **36,1%**. Ta grupa fundacji posiada w większości dobrze zorganizowaną strukturę organizacyjną, która angażuje się w znaczące projekty związane z ochroną środowiska.

TABELA 3.   ŹRÓDŁO ORAZ STRUKTURA PRZYCHODÓW W LATACH 2017 - 2018.

Źródła przychodów	2017		2018	
	(w tys. zł)	%	(w tys. zł)	%
Statutowe	102 781	66,2%	122 026	76,8%
Gospodarcze	33 519	21,6%	22 565	14,2%
Inne	18 980	12,2%	14 202	8,9%
RAZEM	155 280	100%	158 793	100%

WYKRES 8.   PORÓWNANIE STRUKTURY PRZYCHODÓW FUNDACJI W LATACH 2017 – 2018

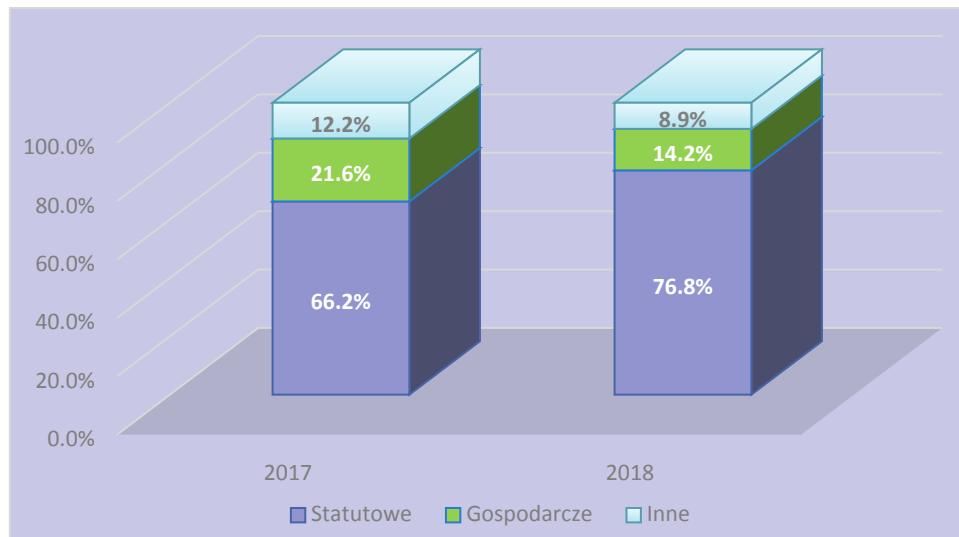
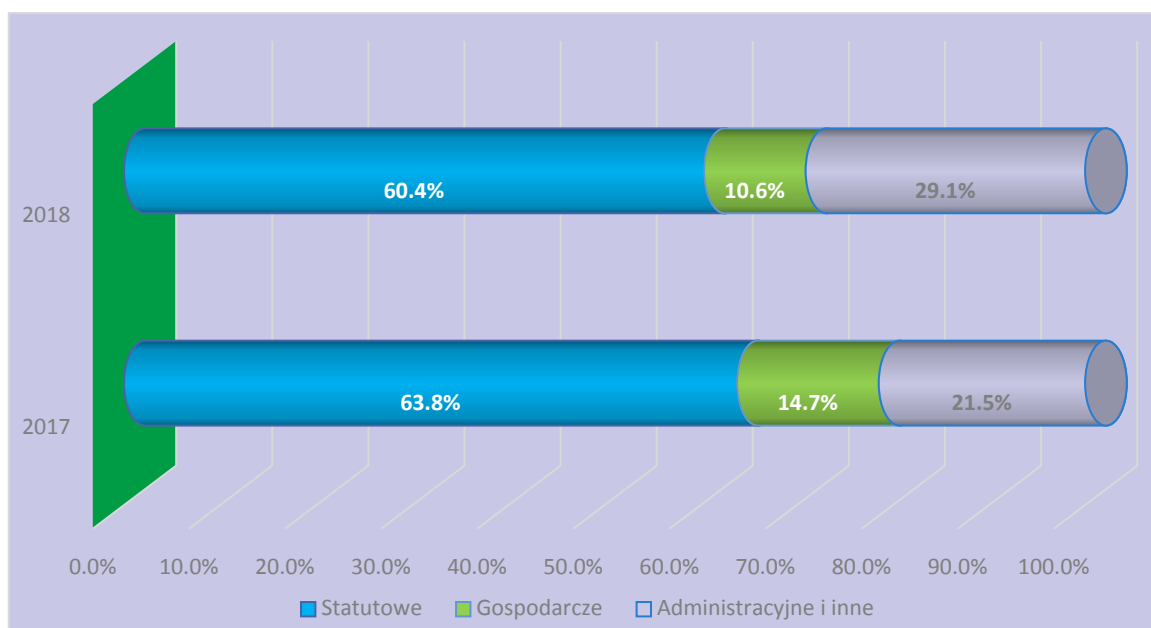

TABELA 4. CELE WYDATKÓW FUNDACJI ORAZ ICH STRUKTURA W LATACH 2017 - 2018.

Cele wydatków	2017		2018	
	(w tys. zł)	%	(w tys. zł)	%
Statutowe	85 077	63,8%	95 030	60,4%
Gospodarcze	19 663	14,7%	16 644	10,6%
Administracyjne i inne	28 636	21,5%	45 788	29,1%
RAZEM	133 376	100%	157 462	100%

WYKRES 9. PORÓWNANIE STRUKTURY WYDATKÓW FUNDACJI W LATACH 2017 - 2018.

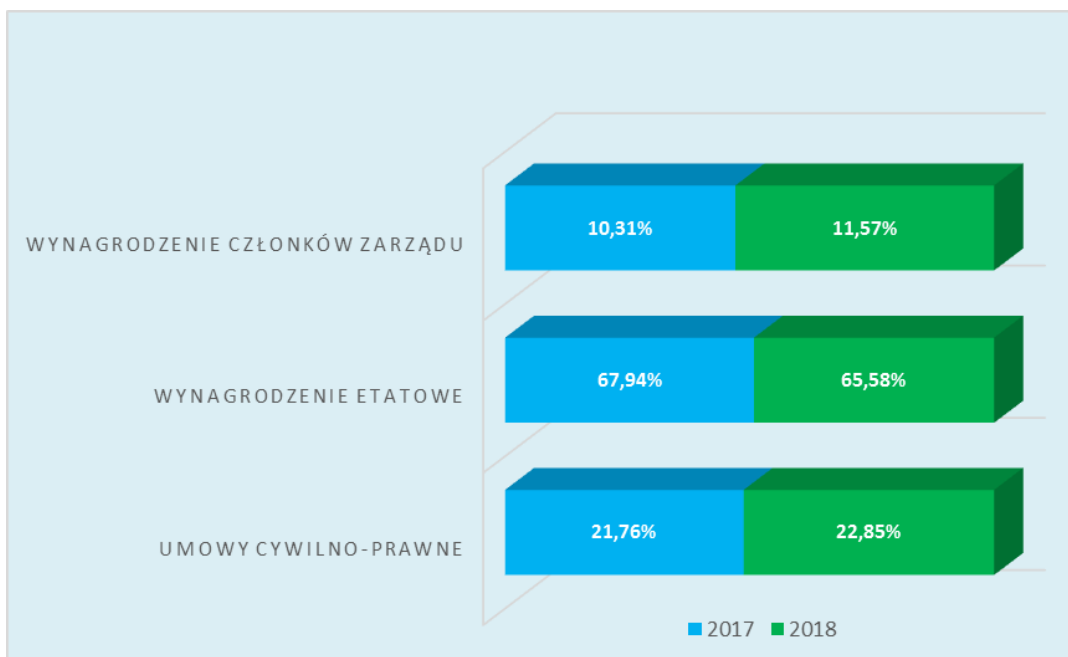
Zarówno jak w latach ubiegłych tak i w roku 2018 największy udział w przychodach fundacji miały wpływy na działalność statutową (składki, darowizny, dotacje, odpłatna działalność w ramach celów statutowych), które stanowiły **76,8%** sumy wszystkich wpływów fundacji. Przychody z prowadzonej przez fundację działalności gospodarczej to zaledwie **14,2%** ogólnej sumy przychodów, natomiast pozostałe przychody to **8,9%** wpływów, które stanowiły m.in. przychody finansowe.

Struktura wydatków fundacji przedstawia się następująco: **60,4%** to wydatki na cele statutowe, cele gospodarcze to **10,6%**, natomiast **29,1%** to wydatki związane z kosztami administracyjnymi i innymi, w tym: czynsze, wynagrodzenia, koszty finansowe. W porównaniu do roku 2017 nastąpił spadek nakładów na cele statutowe o 3,4% oraz spadek na wydatkach gospodarczych o 4,1%. Tym samym nakłady na wydatki administracyjne wzrosły o 7,6% .

Niezmiennie, zatrudnienie w większości fundacji (**81%**) zarówno członków organów fundacji jak również sympatyków było wykonywane w ramach prac społecznych tzw. wolontariatu. Spośród **438** fundacji, **82** oświadczyły, że zatrudniały pracowników etatowych, a ich całkowita liczba wyniosła **672 osób** (wzrost o 10%) o łącznej wartości wypłaconych wynagrodzeń **26,4 mln zł**. Ponadto **110** fundacji zatrudniało pracowników na umowy cywilnoprawne (umowy zlecenie, o dzieło) a ich łączna wartość nie przekroczyła **9,2 mln zł**, z kolei 44 fundacje wypłacały wynagrodzenie członkom organu zarządzającego o łącznej wartości **4,6 mln zł**. Suma wszystkich wypłaconych wynagrodzeń stanowiła jedynie **26%** wszystkich wydatków poniesionych przez fundację w 2018 r. a jest na tym samym poziomie co w roku ubiegłym.

WYKRES 10. WYDATKI NA WYNAGRODZENIA W LATACH 2017-2018

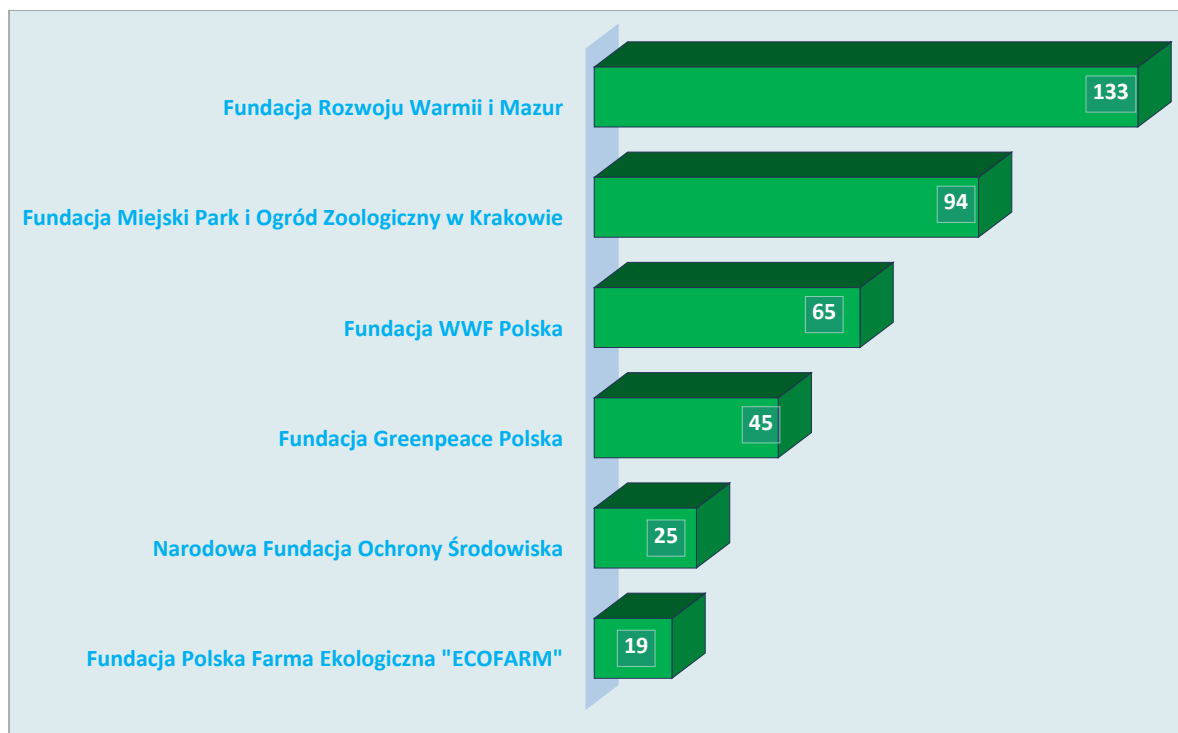

WYKRES 11. FUNDACJE ZATRUDNIAJĄCE W 2018 R. NAJWIĘKSZĄ ILOŚĆ PRACOWNIKÓW ETATOWYCH

WYKRES 12. FUNDACJE ZATRUDNIAJĄCE W 2018 R. NAJWIĘKSZĄ ILOŚĆ PRACOWNIKÓW ETATOWYCH

7. INFORMACJA O ZADANIACH ZLECONYCH PRZEZ MINISTERSTWO ŚRODOWISKA/MINISTERSTWO KLIMATU FUNDACJOM DZIAŁAJĄCYM W ZAKRESIE OCHRONY ŚRODOWISKA I ZRÓWNOWAŻONEGO ZARZĄDANIA ŚRODOWISKIEM W 2018 ROKU.

W 2018 roku Ministerstwo Środowiska nie zlecało zadań fundacjom działającym w zakresie ochrony środowiska i zrównoważonego zarządzania środowiskiem.

8. WNIOSKI KOŃCOWE

Na dzień 19 kwietnia 2019 r. do Departamentu Edukacji i Komunikacji zostały przekazane 438 sprawozdań merytorycznych z działalności fundacji za 2018, co stanowi 65% z 676 nadzorowanych przez Ministra Środowiska/Ministra Klimatu fundacji, które były zobowiązane do złożenia wymienionych sprawozdań. W zestawieniu uwzględniono sprawozdania złożone po terminie do dnia sporządzenia niniejszego dokumentu.

Fundacje, które prowadzą działalność statutową i realizują swoje cele (w tym także fundacje o najwyższych przychodach i wydatkach) w większości przypadków wypełniają narzucony *ustawą o fundacjach* obowiązek składania sprawozdań. Największy problem ze złożeniem sprawozdania wykazują fundacje małe, widniejące tylko w rejestrze KRS i nie prowadzące żadnej działalności w roku sprawozdawczym.

Fundacje, w przeważającej większości przypadków, sporządzały sprawozdanie zgodnie z wymogami rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie ramowego zakresu sprawozdania z działalności fundacji a największą wagę przykładają do opisu swojej działalności statutowej, obszernie i szczegółowo przedstawiając swoje osiągnięcia i napotymane problemy przy ich realizacji.

Mniej precyzyjnie wykazywane były dane finansowe, co w dużej mierze utrudniało prawidłowe przeanalizowanie struktury przychodów i kosztów działalności fundacji.

Zgodnie z postanowieniami ustawy o fundacjach, zadaniem organu nadzorczego jest podejmowanie stosownych działań wobec nadzorowanych fundacji, tj. egzekwowanie od fundacji działalności zgodnej z prawem, statutem oraz celem, dla którego fundacja została ustanowiona. Jednakże obowiązujące przepisy regulujące nadzór Ministra Środowiska (obecnie Ministra Klimatu) nad fundacjami nie dają możliwości szybkiego i skutecznego sprawowania nadzoru. Jedynie Sąd posiada faktyczne instrumenty do sprawowania nadzoru, pod warunkiem wystąpienia z wnioskiem ministra nadzorującego.

Z doświadczenia Ministerstwa Środowiska (obecnie Ministerstwa Klimatu) wynika, że bez znaczących zmian przepisów ustawy o fundacjach, nadających organom faktyczne uprawnienia do sprawowania skutecznego nadzoru nad fundacjami – nadzór w odniesieniu do fundacji naruszających regulacje prawne i swoje statuty będzie nadzorem formalnym charakteryzującym się bardzo małą skutecznością.

W roku 2018 tak jak w latach ubiegłych wykonywanie obowiązków nadzorczych było skoncentrowane w szczególności na:

- działaniach zmierzających do zdyscyplinowania fundacji w zakresie składania sprawozdań oraz ich merytorycznej poprawności i zgodności z wymogami obowiązującego w tym zakresie rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości;
- informowaniu o obowiązujących przepisach prawnych w zakresie tworzenia i rejestrowania fundacji, procedurach likwidacyjnych, obowiązkach z zakresów sprawozdawczości, itp.;
- wnioskowaniu do sądu w sprawach zbadania zgodności działania fundacji z przepisami prawa, statutem i celem, zawieszenia zarządu fundacji i wyznaczenia zarządcy przymusowego oraz likwidacji fundacji;
- zaskarżaniu wadliwych postanowień o zarejestrowaniu fundacji (głównie, ze względu na błędne wskazanie Ministra Środowiska jako organu nadzoru);
- współpracy z organami administracji rządowej i samorządowej oraz organami ścigania w celu zwalczania niezgodnych z prawem działań podległych Ministrowi fundacji.